

Allgymorth Grymusol:

Egwyddorion ar gyfer Cymru

Hydref 2019

Ynglŷn â'r prosiect

Ariannwyd y gwaith hwn gan Lywodraeth Cymru. Cafodd ei ddatblygu, ei ysgrifennu a'i ddylunio gan Cymorth Cymru mewn partneriaeth â darparwyr digartrefedd, tai a gwasanaethau cymorth yng Nghymru.

Ynglŷn â Cymorth Cymru

Cymorth Cymru yw'r corff trosfwaol ar gyfer darparwyr cwasanaethau digartrefedd, cymorth ym maes tai a gofal cymdeithasol yng Nghymru.

Mae ein haelodau'n darparu ystod eang o wasanaethau sy'n rhoi cymorth i bobl ymdopi â chyfnodau anodd, ailadeiladu eu hynanhyder, a byw'n annibynnol yn eu cartrefi eu hunain.

Rydym yn gweithredu fel llais y sector, gan ddylanwadu ar ddatblygu a gweithredu polisïau, deddfwriaeth ac ymarfer sy'n effeithio ar ein haelodau ac ar y bobl maent yn estyn cymorth iddynt. Rydym wedi ymrwymo i weithio gyda phobl sy'n defnyddio gwasanaethau, ein haelodau a'n partneriaid, i greu newid. Credwn y gallwn, gyda'n gilydd, gael mwy o effaith ar fywydau pobl.

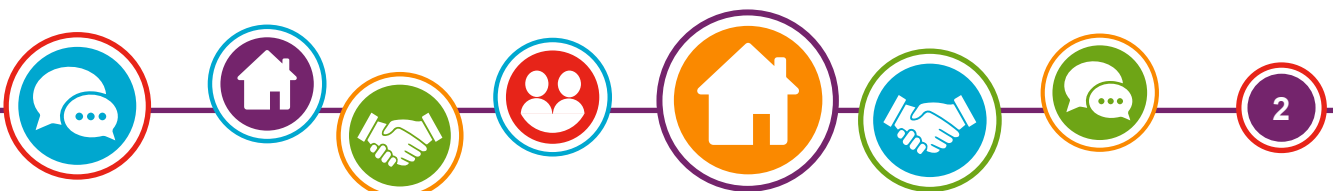
Rydym yn awyddus i fod yn rhan o fudiad cymdeithasol sy'n rhoi terfyn ar ddigartrefedd a chreu Cymru lle gall pawb fyw'n ddiogel ac yn annibynnol yn eu cartrefi eu hunain, a ffynnu yn eu cymunedau.

 www.cymorthcymru.org.uk

 enquiries@cymorthcymru.org.uk

 02920 553687

 @CymorthCymru

Allgymorth Grymusol: Egwyddorion ar gyfer Cymru

Ffocysu ar dai

Bod yn hyblyg

Bod yn person-ganolog, pwrpasol a pharhaus

Cael eu harwain gan ddewis

Bod yn gyson

Bod yn wybodus

Bod yn seicolegol-wybodus ac yn drawma-wybodus

Bod yn bartner

Cwmpas a phwrpas

Ar ran Llywodraeth Cymru, aeth Cymorth Cymru ati i ymgysylltu â'r sector sy'n ymwneud â'r maes cymorth tai, er mwyn mesur y ddealltwriaeth ranbarthol o'r model allgymorth grymusol, nodi ardaloedd lle mae allgymorth grymusol yn cael ei gyflawni, ac adolygu llenyddiaeth gefnogi. Gwnaed hyn gyda'r bwriad o amlinellu sut y dylai'r model allgymorth pendant edrych yn ymarferol, y ffactorau llwyddiant a'r rhwystrau wrth geisio ei gyflenwi, ac argymhellion ar gyfer egwyddorion.

Casglodd Cymorth Cymru gwahanol farn a safbwyntiau trwy ddefnyddio tri dull:

- Cyfweiliadau manwl gydag ymchwilyr ac ymarferwyr mewn sefydliadau perthnasol;
- Tri diwrnod o gyfarfodydd grwpiau ffocws a gynhaliwyd ledled Cymru;
- Arolwg a gylchredwyd i'n haelodau ac i'r sector.

Profiadau darparwyr, awdurdodau lleol a Landlordiaid Cymdeithasol Cofrestredig (RSLs) ledled Cymru

Dangoswyd cryn amrywiaeth o ran profiad ac arbenigedd ymhlith y rhai y buom yn ymgynghori â hwy dros gyfnod y prosiect. Roedd hyn yn amrywio o'r rhai a chanddynt ond ychydig o brofiad uniongyrchol o gyflawni prosiectau allgymorth grymusol (ond a oedd wedi rhyngweithio â chyrff oedd wedi gwneud hynny), ynghyd ag unigolion a chyrff oedd yn benodol wedi mynd ati i greu gwasanaethau a adeiladwyd ar ac o gwmpas strwythurau allgymorth grymusol.

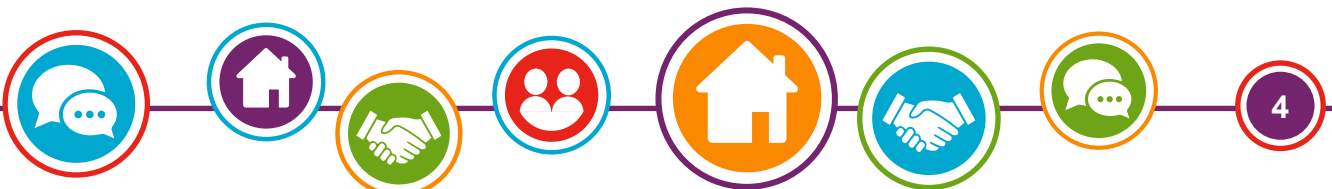
Mae lefel yr wybodaeth a rannwyd â Cymorth drwy gydol y prosiect yn dangos bod y model allgymorth grymusol eisoes yn cael ei gyflawni ledled Cymru, a hynny i safon uchel iawn mewn rhai ardaloedd. Oherwydd hynny, dylai unrhyw egwyddorion a argymhellir wrth symud ymlaen gydnabod y gwaith hwn mewn modd gweithredol, a dylid cyflwyno'r argymhellion mewn dull sy'n sensitif i'r sefyllfa.

Ynghyd â'r adolygiad o lenyddiaeth gefnogi, mae'r sylwadau a rannwyd o'r grwpiau ffocws a thrwy'r adolygiad wedi eu cyfuno i ffurfio'r ddogfen hon.

Themâu allweddol a nodwyd o'r ymchwil:

Mae'r ymchwil yn nodi pedwar thema allweddol yng nghyd-destun allgymorth grymusol:

- Wedi ei ffocysu ar ddarparu tai i bobl
- Parhaus a phwrpasol
- Person-ganolog
- Aml-ddisgyblaethol

Allwedd i'r themâu a nodwyd gan ymarferwyr:

Er mwyn adeiladu ar y themâu, trafodwyd hwy fel rhan o'r cyfweiliadau manwl a'r dyddiau grwpiau ffocws. Nodwyd nifer o themâu amlwg gan ein grwpiau ffocws.

● Yr angen am dulliau anhraddodiadol o ymgysylltu

Roedd ymarferwyr yn cydnabod nad yw dulliau traddodiadol o ymgysylltu yn aml yn llwyddo'n dda gyda'r rhai hynny sydd bellaf i ffwrdd oddi wrth gymorth. Roeddynt yn cydnabod hefyd fod angen cael gwared ar y defnydd o iaith megis 'anodd eu cyrraedd', ac yn lle hynny defnyddio cysyniadau megis 'angen eu cyrraedd'. O ganlyniad, mae'r ail-lunio hwn yn arwain gwasanaethau ar bob lefel i'w herio'u hunain yn fewnol ynghylch sut orau i gael pobl sydd ag angen cymorth i ymgysylltu.

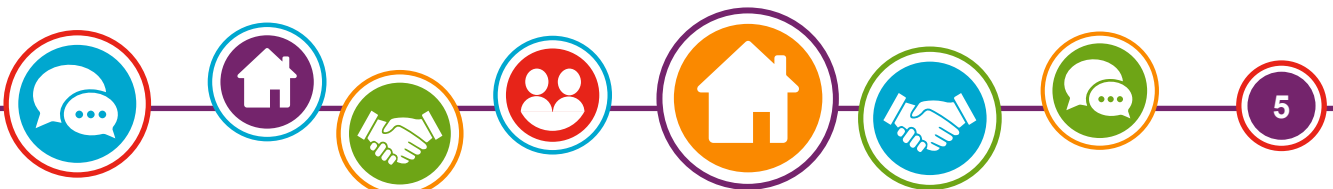
Y thema a ddaeth i'r amlwg yn fwyaf cyson yw nad oes y fath beth ag un ateb sy'n addas ar gyfer pawb. Mewn sawl cam, codwyd y pwynt fod cyfeirio neu ymgysylltu yn digwydd yn aml mewn modd anffurfiol, e.e. ar lafar, os treuliyd amser i adeiladu perthynas rhwng pobl a'i gilydd. Awgrymwyd technegau oedd yn wasgarog ac wedi'u targedu fel modd o ymgysylltu, gan olygu y dylai gweithwyr allgymorth fod yn bellgyrhaeddol ac yn eang eu cwmpas, ond bod ganddynt yr hyblygrwydd i ddefnyddio ymyriadau hynod benodol lle bo angen.

Mae cyllidebau unigol yn un enghraifft o hyn. Gall holi pobl am eu bywyd yn gyffredinol, eu nodau a'u dyheadau fod yn fan cychwyn – gan dynnu'r pwyslais oddi ar 'wthio' neges neu gynnig mae'r unigolyn eisoes wedi ei wrthod. Dylid cael rhesymeg clir ar gyfer gweithgareddau neu ymyriadau sy'n cychwyn gyda lleihau niwed ac ymgysylltiad, ond y mae cysylltiad clir rhyngddo a chanlyniadau a ddiffinnir gyda'r unigolyn ar gyfer gwella eu lles. Er enghraifft, gall offer pysgota gynnig mynediad at gymuned o bobl, a rhoi cyfle i berson ymlacio heb gael eu gweld fel rhywun gwrth-gymdeithasol. Gallai set deledu a thrwydded ei gwneud yn haws i rywun aros mewn fflat, er eu bod wedi cael trafferth i wneud hynny yn y gorffennol.

Un pwynt a godwyd gan ymarferydd arbenigol yw'r angen am i weithwyr allgymorth allu gweld pobl mewn lleoliadau eraill, megis swyddfeydd heddlu (os ydynt wedi cael eu harestio), adrannau damweiniau ac achosion brys (os ydynt yn sâl neu wedi cael anaf), neu hyd yn oed unedau iechyd meddwl (os ydynt mewn cyflwr trallodus). Rhaid i dimau allgymorth hefyd fynd i mewn i barciau, meysydd parcio a lleoliadau eraill nad ydynt ar ffyrdd agored. Gall pobl fod yn cuddio er mwyn teimlo'n ddiogel, ond mae'n bwysig nad ydynt yn cael eu hamddifadu o'r gwasanaeth allgymorth a gynnigir i bobl mewn lleoliadau mwy amlwg.

Mae angen i wasanaethau allgymorth gychwyn yn ddim hwyrach na 5am a dylent gynnwys shifftiau hwyr sy'n mynd allan ar ôl hanner nos (neu 1am, yn achos Caerdydd a dinasoedd eraill lle mae yna fywyd nos bywiog). Rhaid gwneud yn fawr o bob cyfle i gysylltu, hyd yn oed os yw hyn yn golygu deffro pobl, gan ei fod yn gyfle i ailadrodd y cynnig o gymorth a gallai fod yn amser da i rywun ymgysylltu.

Awgrymodd un ymarferydd arbenigol hefyd y dylai timau allgymorth ystyried 'rhyddhau' rhai gweithwyr o shifft nos ambell noson yn yr wythnos, i'w galluogi i gymryd rhan mewn gwaith allgymorth gydag unigolion yn ystod y dydd – gan adeiladu ar gysylltiadau a sefydlwyd ar adegau eraill.

● Yr angen am ymgysylltu aml-asiantaeth

Gan fod hyn wedi codi dro ar ôl tro, nid oedd yn syndod bod ymgysylltu aml-asiantaeth wedi dod i ben y rhestr – ac felly y dylai fod. Mae cymorth aml-asiantaeth neu 'gofleidiol' yn ffactor allweddol yn y llynyddiaeth ymchwil sy'n bodoli eisoes ar allgymorth grymusol.

Roedd yr asiantaethau allweddol a nodwyd yn cynnwys yr heddlu, adrannau damweiniau ysbytai, trefniadau rhyddhau o'r ysbyty, gofal cymdeithasol, iechyd meddwl a chamddefnyddio sylweddau. Cafodd y rhain hefyd eu nodi fel cyrff a sefydliadau y mae angen iddynt wella'u dull o weithio mewn partneriaeth, cynyddu eu hymwybyddiaeth o allgymorth grymusol, neu fabwysiadu'n fewnol y dull hwnnw o weithio. Yn rhy aml o lawer, mae pobl yn dechrau ymgysylltu, ond yna mae ymyrraeth gan wasanaeth gwahanol yn gallu eu bwrw'n ôl i sefyllfa o 'ddiffyg ymgysylltiad'. Yn rhy aml mae pobl yn dechrau ymgysylltu ag un gwasanaeth, ond bod ymyriad gan wasanaeth gwahanol yn eu bwrw'n ôl i sefyllfa o 'ddiffyg ymgysylltiad'. Mae angen i bob asiantaeth partner fod yn ymwybodol o egwyddorion allgymorth pendant, a pha wasanaeth fyddai'n fwyaf effeithiol ar gyfer pob person a'u hanghenion cymorth unigol. Dylai'r person sydd ag angen cymorth nodi eu hanghenion eu hunain, gyda gwasanaethau wedyn yn sicrhau bod y person yn cael help i sicrhau mynediad at y gwasanaeth hwnnw.

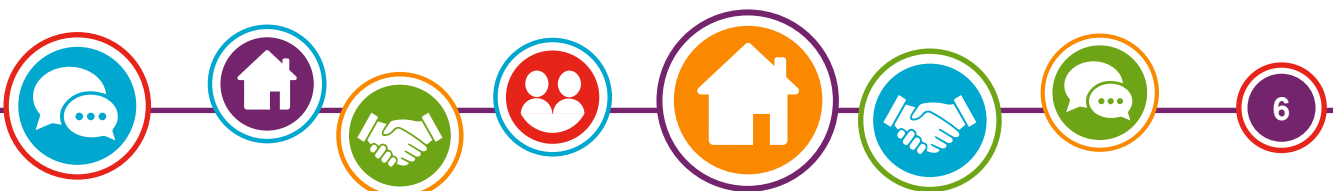
Mae arferion comisiynu yn holl bwysig i sicrhau bod allgymorth pendant yn gallu bod yn effeithiol, a'i fod yn cynnig i bobl yr asesiad arbenigol mae arnynt ei angen, yn y fan lle maen nhw wedi sefydlu. Mae'n bwysig nodi, felly, y dylai'r gwaith o gomisiynu gwasanaethau allgymorth pendant gynnwys gweithwyr arbenigol, megis meddygon teulu, gweithwyr proffesiynol ym meysydd cyffuriau ac alcohol, arbenigwyr iechyd meddwl, seiciatryddion a mwy. Bydd hyn yn galluogi person i gael y cyngor arbenigol, yr asesiadau a'r cymorth mae arnynt ei angen, pryd a lle bynnag maen nhw'n barod i ymgysylltu, yn hytrach na'u gorfodi i fynd i rywle arall neu geisio ymdopi â'r system apwyntiadau.

Os na ellir mynd â'r gwasanaeth arbenigol at y person, yna dylai gweithwyr allgymorth pendant fynd â phobl yn uniongyrchol at y gwasanaethau hyn, yn hytrach na dim ond eu crybwyll neu eu hatgyfeirio atynt, oherwydd gallai hyn arwain at fethiant arall yn y system a'r person yn methu cael y cymorth angenrheidiol. Dylai gwasanaethau ychwanegol fod yn rhai 'cofleidiol' ar gyfer unigolion, gyda chyn lleied o oedi ag sy'n bosib, fel bod modd cynnig cymorth hollstaidd yn yr union fan ac ar yr union adeg y mae angen amdano.

Ymhellach, mae angen i wasanaethau a sectorau eraill sy'n adrodd yn ôl i Lywodraeth Cymru gael eu hariannu er mwyn cynnig llwybrau hyblyg at wasanaethau digartrefedd, ac yn benodol felly y gwasanaethau allgymorth. Er enghraifft, mae angen i drefniadau rhyddhau o'r ysbyty gael eu cysylltu'n fwy cyson â gwasanaethau digartrefedd; gallai shifftiau'r gwasanaeth ambiwlans gynnwys gweithwyr sy'n rhoi cyngor ar dai, neu weithwyr allgymorth; a gallai gwasanaethau cyffuriau ac alcohol gynnig naloxone ar y strydoedd. Rhai enghreifftiau penodol yn unig yw'r rhain, ond y mae llawer mwy y gellid ei wneud i sicrhau bod yr holl wasanaethau'n rhai pendant, a'u bod i gyd yn ymestyn y tu hwnt i'w ffiniau traddodiadol.

● Yr angen am amynedd, ac ymarferwyr sy'n emosiynol-wybodus

Y sylfaen ar gyfer allgymorth grymusol yw sgiliau ac effeithiolrwydd yr ymarferwyr – nid o ran eu gwybodaeth, o angenrheidrwydd, ond o ran eu dull o ymarfer. Sawl tro, pwysleisiwyd pwysigrwydd gweithio mewn dull sy'n seiliedig ar berthynas, a hynny fel ffordd o gefnogi'r dulliau anhraddodiadol o ymgysylltu. Nodwyd mai adeiladu perthynas â phobl yn seiliedig ar ymddiriedaeth, gonestrwydd ac uniondeb, a hynny'n ddi-oed ond mewn modd effeithiol, oedd y sgîl unigol pwysicaf y dylai ymarferydd allgymorth grymusol feddu arno.

Mae sicrhau bod ymarferwyr rheng-flaen yn drawma-ymwybodol, a bod amgylcheddau'n cael eu gosod i fyny i fod yn wybodus yn seicolegol, yn holl bwysig. Mae priodweddau syml – e.e. synnwyr digrifwch, bod yn amyneddgar, a chaniatáu i unigolyn ymgysylltu yn ei amser ei hun ac ar ei delerau ei hun – yn angenrheidiol i sicrhau bod yr allgymorth grymusol yn llwyddo.

Un elfen a nodwyd fel rhywbeth sy'n rhwystro hyn rhag digwydd yw'r cyfrifoldebau cynyddol a'r llwyth gwaith a osodir ar staff rheng-flaen ym maes cymorth. Gall y pwysau cynyddol yma arwain at ludded corfforol, gor-flinder emosiynol, cyfarfyddiadau brysiog a throsiant uchel ymhlith y staff – a'r cyfan o'r rhain yn rhwystro pobl rhag datblygu perthynas agos â'i gilydd.

Fel y crybwyllwyd uchod, mae gonestrwydd yn holl bwysig. Mae angen i dimau allgymorth ystyried unigolion fel arbenigwyr ar eu gofal a'u deilliannau eu hunain. Gall hyn helpu pobl sy'n cysgu ar y stryd i fod yn fwy annibynnol, gwneud eu dewisiadau eu hunain a chael rheolaeth dros eu bywydau; gallant hefyd weld yr effaith mae eu hymddygiad a'u dewisiadau yn ei chael arnynt hwy eu hunain. Ar brydiau, bydd rhai dulliau o ymddwyn a rhai dewisiadau yn gofyn am ymyriadau gorfodol, ond dylent bob amser fod yn rhan o becyn holistaidd a hwnnw wedi'i amseru'n briodol. Weithiau bydd angen i dimau allgymorth wneud dewisiadau anodd, ond dylai'r rhain bob amser gael eu darparu ochr yn ochr â hyfforddiant neu ymyriadau eraill tebyg.

● Yr angen am i'r gwasanaeth fod yn gyson ac yn barhaus

Mae'r ymarfer yn seiliedig ar berthynas, sy'n sylfaen i allgymorth grymusol, yn gofyn am gysondeb o ran ymarfer a'r dull o weithio, hyd yn oed os yw ymyriadau penodol wedi eu teilwra ar gyfer yr unigolyn. Mae hyn yn golygu os bydd person yn ymgysylltu, neu os gofynnir iddynt ymgysylltu, dylent bob amser gael eu trin mewn dull cyson, a hwnnw'n seiliedig ar werthoedd – hyd yn oed os byddant yn dewis gwasanaethau gwahanol ar ddiwedd y dydd.

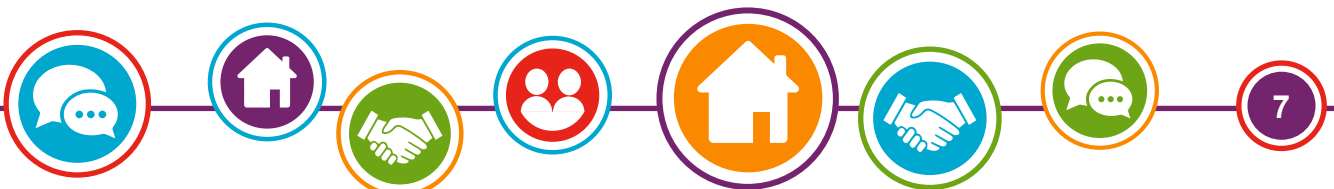
Yn ogystal, dylai unigolion gael cyfleoedd parhaus i ymgysylltu. O'r wybodaeth a rannwyd, nodwyd y gellid gofyn i berson ar ryw ddiwrnod arbennig, a gallent fod mewn cyflwr meddyliol neu emosiynol cwbl wahanol y diwrnod canlynol, o ganlyniad i ystod o ffactorau. Os yw person yn rhoi 'na' fel ateb i gynnig un diwrnod, ni ddylai hynny olygu eu bod wedi colli eu cyfle; ni ddylai cynigion ddod i ben, ond yn hytrach gallant gael eu newid a'u haddasu i gwrdd ag anghenion pob person a'u hanghenion unigol.

Ni ellir rhoi terfyn amser ar weithio gyda'r grŵp penodol hwn o bobl, ac ni ddylid cyflwyno iddynt unrhyw feini prawf ynghylch sawl tro y gallant wrthod cymorth. Rhaid i'r cyfan fod yn ben-agored, a dylai'r cymorth fod yn 'ludiog'.

Er na ddylai cynigion ddod â 'therfyn amser' ynghlwm wrthynt, rhaid hefyd gael gonestrwydd clir a chyson gan y timau allgymorth ynghylch beth sy'n bosibl. Efallai y bydd angen gwyrdd oddi wrth rhyw gynnig cychwynnol, neu fel arall gallai dim ond ailadrodd cynnig sydd eisoes wedi cael ei wrthod gael ei weld fel rhywbeth o natur gorfodol. Yn hytrach, dylai'r mantra nodi bod unigolion yn cael cynnig rhywbeth gwell na'r hyn sydd ganddynt ar y pryd – felly gallai fod yn fynediad i westy gwely a brechwast am y noson, os nad ydynt yn teimlo'n ddiogel mewn hostel.

Dylai allgymorth hefyd gymryd ffurf gwahanol ddewisiadau o ran gwasanaethau. Er enghraifft, gall holi pobl am eu dyheadau a'u nodau ehangach dynnu'r pwysau oddi ar ailadrodd cynnig mae unigolyn eisoes wedi ei wrthod.

Yn yr un modd, mae angen hefyd i unigolyn fod yn bwrpasol, gan fod gweithio ar gyflymder unigolyn weithiau'n gallu gweithredu fel cuddfwg. Dylai'r ymarferydd, felly, fod yn rhagweithiol wrth annog pobl, adeiladu perthynas, a helpu pobl i sylweddoli eu bod mewn gwirionedd yn awyddus i newid. Er enghraifft, mae symud i ffwrdd oddi wrth leihau niwed a thuag at feddwl am adferiad yn un dull o fynd i'r afael â'r cydbwysedd delicet y bydd hyn yn gofyn amdano.

● Yr angen am 'becyn' o wahanol ddulliau gweithredu

Nid oes unrhyw un dull o weithio yn addas ar gyfer pawb. Dylai ymarferwyr gael cymorth i ddatblygu 'becyn' o ddulliau, a chael cyfle i gynnig ystod o ddewisiadau tai, megis cymysgedd o ddarpariaeth wlyb a sych (h.y. llety lle caniateir alcohol, o'i gymharu â llety lle na chaniateir alcohol), amrywiaeth o ran hyd y cyfnodau aros, a hyblygrwydd yn y cysylltiad rhwng cymorth a thai.

Mae hyn yn gweithio orau pan fo darparwyr yn cael cyfle i feddwl mewn ffordd greadigol. Y nod y dylid ymgysylltu ato yw datblygu amgylcheddau a pherthynas waith lle mae sefydliadau ac unigolion yn gofyn iddynt eu hunain pa wasanaethau sydd ar gael eisoes, a sut y gellid adeiladu dull allgymorth grymusol yn ychwanegol at hynny – er enghraifft, defnyddio clybiau brecwast sy'n bodoli eisoes, neu drefnu i wasanaethau cymorth llai o faint ddod at ei gilydd fel 'cyfeillion' i greu tîm allgymorth grymusol ar gyfer yr ardal.

● Yr angen am amgylchedd sy'n hyblyg a ffafriol ei naws

Lle bo pobl yn cael eu gofyn i ymgysylltu mewn modd traddodiadol (swyddfa Opsiynau Tai, er enghraifft), dylai'r amgylcheddau fod yn wybodus yn seicolegol. Pan drefnir i gwrdd ag unigolion ar y stryd, neu mewn lleoliadau allgymorth eraill, dylid cymryd pob gofal posibl i sicrhau bod y person yn cael croeso ac yn teimlo'n gysurus.

● Gwahanu sefydliadau oddi wrth allgymorth

Rhannodd ymarferwyr a chanddynt brofiad o gyflawni gwasanaeth allgymorth grymusol yr wybodaeth eu bod weithiau'n gweld bod rhai pobl yn cael eu hatal rhag ymgysylltu os yw'r swyddog allgymorth grymusol yn gysylltiedig â rhyw asiantaeth benodol. Gall hyn ddigwydd am nifer o resymau.

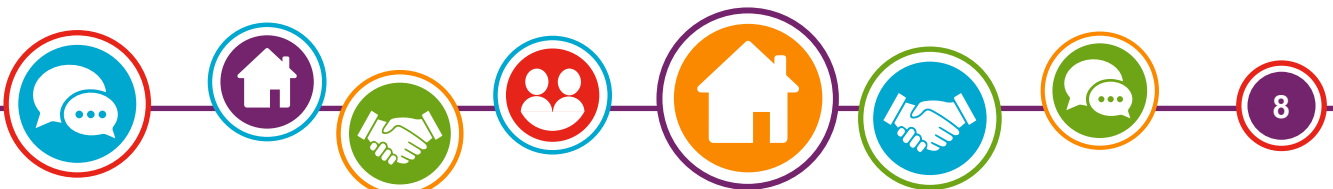
Er enghraifft, gallai person gael trafferth i ymddiried mewn sefydliad sydd yn flaenorol wedi penderfynu nad oes ganddynt hawl i dai (e.e. angen blaenoriaethol) neu wasanaethau eraill. Enghraifft arall, efallai, fyddai sefydliad sy'n darparu lle mewn hostel neu lety â chymorth lle mae'r person wedi cael profiad negyddol.

Gall gwahanu gweithwyr allgymorth oddi wrth sefydliadau eraill helpu i roi'r teimlad eu bod yn froceriaid gonest, ar ochr y person sy'n cysgu ar y stryd yn hytrach nag yn rhan o'r system ddigartrefedd amheronol. Yn ogystal, nododd ein grwpiau ffocws pan fo timau allgymorth pendant yn gwisgo dillad arferol, roedd y gwasanaethau'n sylwi bod yr ymateb yn llawer mwy positif, a'r timau'n gallu adeiladu perthynas ar sail un-i-un.

● Dewis sy'n ystyrlon ac yn ddyheadol

Mae dewis, a'r hawl sydd gan berson i ddewis, yn ffactor allweddol yng nghyd-destun allgymorth grymusol. Tra bod Cymorth Cymru yn hyrwyddo'r gred nad oes neb yn dewis cysgu ar y stryd, rydym yn cydnabod y gallai person, pan fydd yn derbyn cynnig, deimlo nad yw mewn sefyllfa i dderbyn y cynnig hwnnw, ac o ganlyniad y bydd yn parhau i gysgu ar y stryd.

Er mwyn i gynigion fod yn ddewis, rhaid iddynt fod yn ystyrlon i'r person, a chael eu gweld fel modd dyheadol o gefnogi'r person hwnnw i ffynnu, yn hytrach na dim ond gosod pobl mewn llety (sydd weithiau'n anaddas) a thynnu'r gefnogaeth yn ôl. Rhaid i ddewis fod wrth galon y model allgymorth grymusol, ac mae Cymorth Cymru yn credu y byddai dull a arweinir gan berson yn meithrin hyn.

Adeiladu'r egwyddorion

Gan dynnu ar y themâu a'r rhwystrau a nodwyd uchod, a'r tair thema allweddol a nodwyd gan y grŵp ffocus ar lenyddiaeth ymchwil, gofynnwyd i'r mynychwyr ddrafftio'r hyn roeddynt hwy'n eu hystyried fel yr egwyddorion allweddol – defnyddiodd Cymorth Cymru y rhain i greu'r egwyddorion allweddol sydd wedi'u hargymhell isod.

Ffocysu ar dai

Mae ffocws yr ymchwil a wnaed dros y blynyddoedd wedi dangos yn glir mai maes tai ddylai fod yn brif nod yr allgymorth grymusol. Mae hyn hefyd yn galw am ffocws cryfach ar Tai yn Gyntaf ac ailgartrefu brys, yn hytrach nag ar wasanaethau traddodiadol megis hosteli.

Bod yn hyblyg

Bod yn hyblyg o ran lleoliadau gwaith – efallai nad yw'r bobl ac arnynt fwyaf o angen cymorth mewn sefyllfa i gydymffurfio ag oriau agor ac apwyntiadau ar adegau arbennig, neu efallai nad ydynt yn y manau lle disgwylwch iddynt fod.

Bod yn barod gyda'r atebion priodol i ymateb yn gyflym pan fo person yn barod i ymgysylltu.

Nid oes unrhyw un ateb sy'n addas i bawb, felly dylai cyrff fod yn hyblyg ac yn barod i roi cynnig ar bethau newydd gyda'r bobl maent yn gweithio gyda hwy.

Gweithio i wneud cynigion ystyrlon y tu hwnt i faes llety (e.e. cymuned, ffrindiau, cymorth).

Bod yn person-ganolog, pwrpasol a pharhaus

Ymdrin â phob cyfarfyddiad fel cyfle, a bod yn rhagweithiol wrth ymgysylltu â phobl.

Bod yn hyblyg, yn drylwyr ac yn ymatebol yn eich ffordd o weithio.

Mabwysiadu dull person-ganolog o weithio, lle bo'r person yn bartner allweddol yn y broses o nodi'r math o gymorth sy'n briodol iddynt hwy.

Parchu dewis person i wrthod cynnig ar y cyfle cyntaf, ond penderfynu ei dderbyn ar ryw adeg arall.

Cymryd ystyriaeth o'r amser mae'n ei gymryd i adeiladu ymddiriedaeth a pherthynas lle gall person deimlo'n ddigon cysurus i ymgysylltu â gwasanaethau.

Teilwra pob pecyn cymorth yn ôl anghenion y person rydych yn ei helpu.

Gweithio i greu cynigion sy'n realistig, ond ar yr un pryd yn ystyrlon ac yn ddyheadol.

Edrych ar y rhesymau pam fod person yn gwrthod cynnig nifer o weithiau (lleoliad, tŷ gwlyb ac ati) a gweld lle gellid addasu cynigion i gwrdd ag anghenion y person.

Osgoi 'allgymorth ymosodol', e.e. rhoi wltimatwm, labelu pobl sy'n gwrthod cynigion fel rhai nad ydynt yn fodlon ymgysylltu, ailadrodd dro ar ôl tro unrhyw gynigion nad yw'r person mewn sefyllfa i'w derbyn, bygwth gweithredu os nad yw cynnig yn cael ei dderbyn.

Gweithio tuag at ddefnyddio iaith newydd a dulliau newydd o ddisgrifio'r bobl rydych yn gweithio gyda hwy, gan osgoi termau fel "anodd eu cyrraedd", a defnyddio cysyniadau fel "angen eu cyrraedd", neu debyg, yn eu lle.

Dylid ymddiried mewn pobl i ddeall eu hanghenion eu hunain a gofyn am y cymorth a'r gwasanaethau mae arnynt eu hangen – hwy yw'r arbenigwyr yn eu straeon eu hunain.

Cael eu harwain gan ddewis

Dylai cyrff sy'n darparu gwasanaethau allgymorth grymusol gydnabod y bydd unigolyn yn dewis ymgysylltu pan fydd y gwasanaeth, y berthynas neu'r prosiect cywir ar gael, a phan fyddant mewn sefyllfa i ymgysylltu. Nid yw allgymorth grymusol yn golygu gorfodi pobl i ymgysylltu, ond yn hytrach mae'n golygu gweithio gyda'r unigolyn hyd nes y bydd yn barod i ddewis ymgysylltu.

Bod yn gyson

Dylai'r dull o ymdrin â phobl fod yn gyson ac yn sefydlog, yn yr ystyr na ddylai'r cysylltiad ddod i ben, a dylai'r agweddau a'r modd o ymgysylltu â phobl fod yn gyson (e.e. bod yn onest bob amser, gwrando bob amser). Nid gwneud yr un cynnig drosodd a throsodd yw ystyr allgymorth grymusol, ond yn hytrach cymhwyso'r egwyddorion hyn mewn modd cyson.

Bod yn wybodus

Adeiladu basdata wybodaeth ynghylch asiantaethau partner a ble i gyfeirio pobl am gymorth gan y gwasanaeth mwyaf priodol.

Cyflawni'r model allgymorth grymusol ochr yn ochr â dulliau cydnabyddedig eraill (e.e. dulliau sy'n seicolegol-wybodus / sy'n drawma-wybodus).

Bod yn seicolegol-wybodus ac yn drawma-wybodus

Dylai gwasanaethau sy'n cyflawni allgymorth grymusol fod â staff sydd wedi eu hyfforddi i gyflawni amgylcheddau sy'n seicolegol-wybodus / dulliau sy'n drawma-wybodus, i sicrhau bod pob cysylltiad mor effeithiol ag y bo modd pan yn ymgysylltu â phobl.

Mae gweithio yn y modd hwn yn dibynnu ar gael gweithlu sy'n cael cefnogaeth i fod yn wydn yn emosïynol, ac yn abl i weithio mewn sefyllfaoedd heriol gyda gonestrwydd a didwylledd. Mae angen i'r gweithlu gael mynediad at gymorth iechyd meddwl a goruchwyliaeth glinigol lle bo angen.

Bod yn bartner

Cyd-gomisiynu gwasanaethau allgymorth pendant sy'n cynnwys arbenigwyr proffesiynol megis meddygon teulu, gweithwyr ym meysydd cyffuriau ac alcohol, a gweithwyr iechyd meddwl.

Darparu gwasanaethau allgymorth pendant mewn lleoliadau eraill, megis adrannau damweiniau ac achosion brys, a swyddfeydd heddlu.

Annog gweithio ar y cyd ac ymgysylltiad aml-ddisgyblaethol ar bob cyfle.

Pethau y dylid ystyried eu newid:

Gofynnwyd i fynychwyr y grwpiau ffocws nodi'r hyn y credent fyddai angen ei newid ynghylch y system, er mwyn galluogi asiantaeth i gyflawni'r model allgymorth grymusol. Gweler isod am yr atebion mwyaf cyffredin.

Er nad yw hyn yn ffocws allweddol o'n gwaith, serch hynny mae'n ddefnyddiol i ystyried yr heriau posibl sy'n ein hatal ni rhag cyflawni allgymorth grymusol, ar gyfer datblygiad a gwaith yn y dyfodol.

- Mae'r canlyniadau'n unionlin, weithiau'n ddi-fudd ac yn rhy oddrychol. Mae'r canlyniadau cyfredol yn colli llawer o'r llwyddiannau bach ac yn cynhyrchu gormod o waith papur
- Mynediad at wasanaethau iechyd meddwl a gwasanaethau camddefnyddio sylweddau
- Efallai bod gwasanaethau wedi dod o hyd i ffordd o fod yn fwy hyblyg yn eu hagwedd, ond maent yn parhau i wynebu diffyg hyblygrwydd o gyfeiriad iechyd
- Mae trosiant ymhlith y staff yn effeithio'n andwyol ar adeiladu perthynas pobl â'i gilydd
- Adnoddau – cytundebau hirach, ariannol, capasiti "rhagor o bobl ar lawr gwlad", swyddogaethau arbenigol, heb gael eu gwanhau, canllawiau ymarfer gorau
- Swyddogion Cefnogi Cymunedau (PSCOs) ar gyfer pobl sy'n cysgu ar y stryd
- Dull anhyblyg o ddehongli'r arweiniad – mae hyn yn rhywbeth y bydd angen i'r arweiniad i'r Grant Cymorth Tai ei ystyried
- Dod o hyd i lety fforddiadwy / addas ar gyfer pobl, a hwnnw ar gael ar adeg pan fo pobl yn barod i ymgysylltu.

